

**Gemeente
Haarlem**

De Wet verplichte GGZ in Haarlem

Een rapportage over het jaar 2020

18 februari 2021

Esmé van Wijk

Maatschappelijke ondersteuning

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. De Wvvgz in het kort	3
3. Stand van zaken in Haarlem	3
4. Bekostiging	5

1. Inleiding

Op 1 januari 2020 is de nieuwe Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz) vervangen door de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet Zorg en Dwang (Wzd). Deze beide nieuwe wetten regelen de manier waarop verplichte zorg voor mensen met psychiatrische problematiek (Wvggz) en psychogeriatrische problematiek (zoals dementie) of een verstandelijke beperking (Wzd) tot stand kan komen. Hierover is in augustus 2019 een eerste informatienotitie verschenen en in augustus 2020 een voortgangsrapportage (zie bijlage 1). In deze rapportage wordt teruggekeken op het hele jaar 2020 en worden eventuele keuzes voor 2021 toegelicht.

2. De Wvggz in het kort

De Wvggz bracht een aantal nieuwe taken voor gemeenten met zich mee. Zo moesten gemeenten een regionaal meldpunt inrichten, Verkennende Onderzoeken gaan uitvoeren, uitvoering gaan geven aan de crisismaatregel en de hoorplicht en een regionaal periodiek overleg inrichten met ketenpartners. Deze taken voert gemeente Haarlem deels zelf uit en gedeeltelijk doet de GGD Kennemerland dat in opdracht van de gemeente.

Crisismaatregel

De Wvggz kent twee maatregelen voor verplichte zorg: de zorgmachtiging en de Crisismaatregel. De zorgmachtiging (ZM) biedt een wettelijke basis voor verplichte zorg voor mensen bij wie:

- er sprake is van een psychische stoornis,
- het gedrag dat voortkomt uit de psychische stoornis leidt tot ernstig nadeel voor iemand zelf of de omgeving, en
- verplichte zorg noodzakelijk is om dit ernstig nadeel weg te nemen.

De rechter kan een ZM afgeven voor een periode van maximaal een jaar.

Wanneer de situatie zo dringend is dat een procedure voor een ZM niet kan worden afgewacht kan de burgemeester beslissen om verplichte zorg op te leggen middels een crisismaatregel (CM). Daarvoor is een medische verklaring van een psychiater nodig. Voordat de burgemeester een CM kan afgeven moet hij betrokkene, zo mogelijk, horen. Een CM kan voor maximaal 72 uur worden afgegeven. Voorafgaand aan een CM kan tijdelijk verplichte zorg worden ingezet voor maximaal 18 uur.

3. Stand van zaken in Haarlem

3.1 Meldpunt Wvggz, Verkennend Onderzoek en Zorgmachtiging Aanvraag ZM

De Wvggz kent twee aanvraagroutes voor een ZM. De meest gangbare route is die via een GGZ-instelling of een ziekenhuis. Wanneer een psychiater van mening is dat er verplichte zorg nodig is voor een patiënt moet een psychiater een uitgebreide medische verklaring opstellen. Met deze medische verklaring kan het Openbaar Ministerie (OM) een ZM voor de patiënt aanvragen bij de rechter. De rechter beslist vervolgens of er een ZM wordt afgegeven of niet.

Meldpunt Wvggz

De andere aanvraagroute is via het meldpunt Wvggz. Sinds 1 januari 2020 is er een regionaal meldpunt voor de Wvggz in Kennemerland dat een integraal onderdeel vormt van het regionale Meldpunt Zorg & Overlast van de GGD. Inwoners en professionals kunnen daar een Wvggz melding doen als ze zich zorgen maken over een inwoner van Kennemerland. De GGD neemt de Wvggz meldingen aan en beslist of het nodig is om een Verkennend Onderzoek te starten of om meldingen op een andere manier af te handelen. Door middel van een Verkennend Onderzoek kan de GGD onderzoeken of het nodig is om iemand verplichte zorg op te leggen. Als uit het Verkennend Onderzoek van de GGD blijkt dat verplichte zorg gewenst is kan de GGD een 'verzoekschrift Zorgmachtiging (ZM)' indienen bij het Openbaar Ministerie (OM). Met dit verzoekschrift kan het OM een ZM voor iemand aanvragen bij de rechter. De rechter beslist vervolgens om een ZM af te geven of niet.

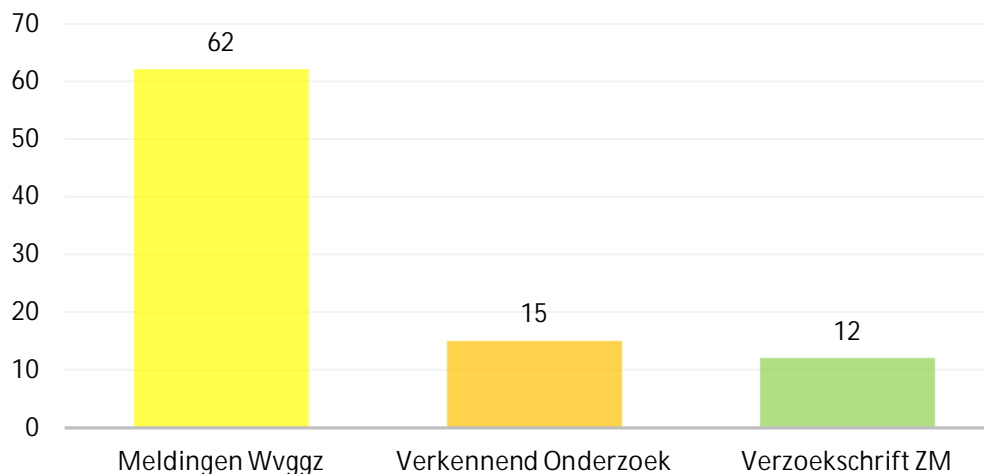
Regio Kennemerland

In 2020 hebben de GGZ-instellingen van Kennemerland naar schatting 800 zorgmachtigingen aangevraagd voor inwoners van Kennemerland. Dit is een schatting omdat niet alle GGZ-instellingen deze data goed uit hun systemen kunnen halen voor monitoring.

Bij het meldpunt Wvvggz zijn er in 2020 62 Wvvggz meldingen binnengekomen (grafiek 1). Hoewel er in het najaar van 2020 extra gecommuniceerd is over het meldpunt blijft het totale aantal meldingen laag. De regio Kennemerland is geen uitzondering want ook in de rest van Nederland is het aantal Wvvggz meldingen lager dan vooraf werd gedacht. Het is zowel landelijk als in regio Kennemerland niet helemaal duidelijk waarom er weinig gemeld wordt. In 2021 wordt dat verder uitgezocht.

In 2020 heeft een klein aantal van de Wvvggz meldingen geleid tot een Verkennend Onderzoek of een verzoekschrift ZM (zie grafiek 1). De GGD merkt hierover op dat veel melders zich voldoende geholpen voelen met een advies van de GGD, een verwijzing naar een andere hulpverlener of met de inzet van bemoeizorg. Zolang er nog mogelijkheden zijn om vrijwillige hulp in te zetten zet de GGD daarop in en dat is ook de bedoeling. In de gemeenten van de IJmond worden de verzoekschriften ZM ook door het Vangnet & Adviesteam aangevraagd bij het OM.

GRAFIEK 1 - WVGGZ-TAKEN GGD KENNEMERLAND 2020

De GGD is onderdeel van dat team. Van de in totaal 12 verzoekschriften in 2020 zijn er 7 door het Vangnet & Adviesteam ingediend.

Van de mensen die melden bij het meldpunt Wvvggz is ongeveer 80% hulpverlener en 20% curator of directe naaste van iemand waarover wordt gemeld. Veel inwoners waarover wordt gemeld zijn al bekend bij de GGD of een andere hulpverlenende instantie.

Gemeente Haarlem 2020

In 2020 zijn er 18 Wvvggz meldingen gedaan over inwoners van Haarlem. Voor een van deze meldingen is er een Verkennend Onderzoek gestart. Na het Verkennend Onderzoek is geen verzoekschrift ZM ingediend bij het OM.

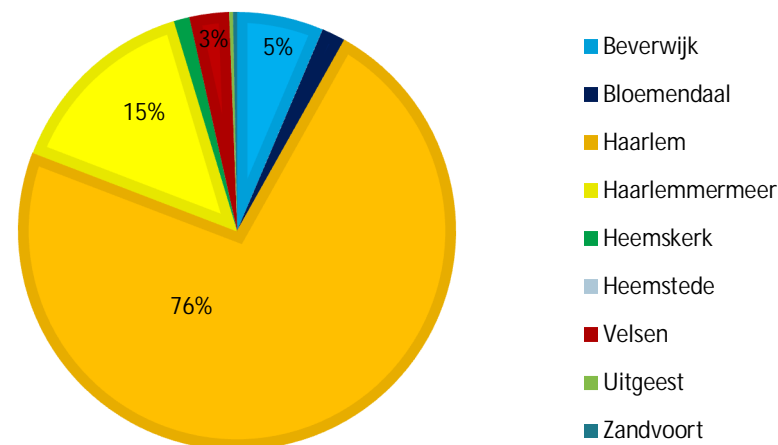
3.2 Crisismaatregel

Crisismaatregel

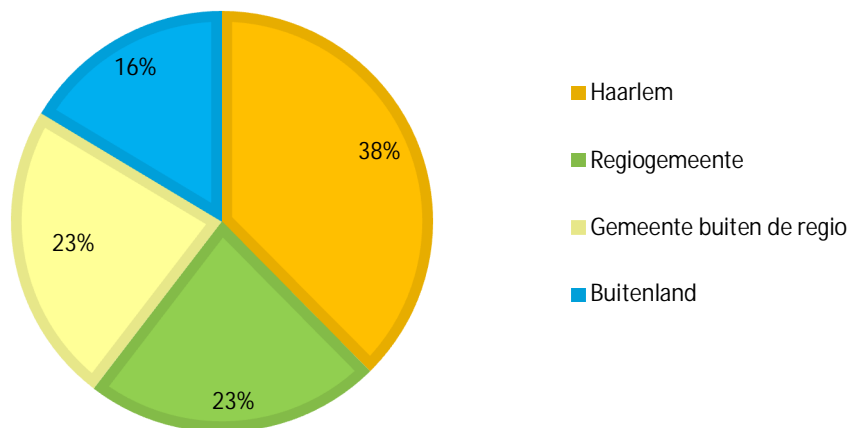
In 2020 zijn er door de burgemeesters van de gemeenten van Kennemerland 340 crisismaatregelen afgegeven waarvan 250 door de burgemeester van Haarlem.

In grafiek 2 is te zien dat in Kennemerland verreweg de meeste crisismaatregelen worden afgegeven door de burgemeester van Haarlem.

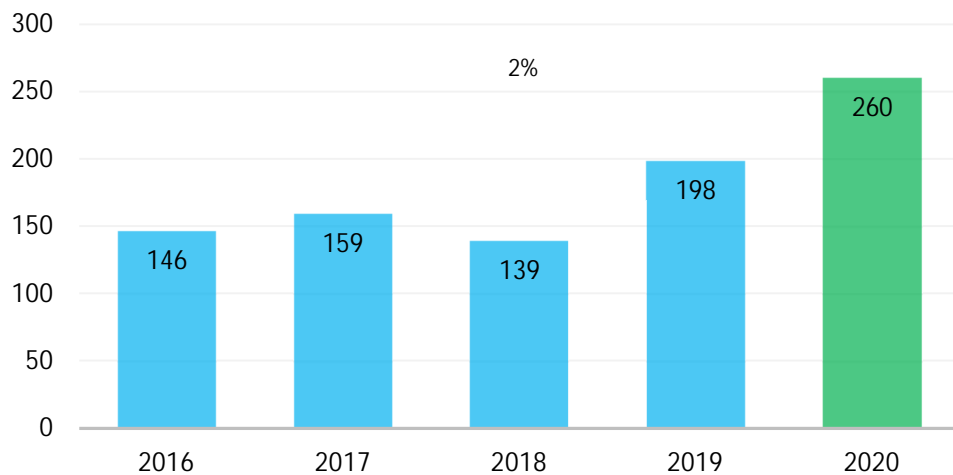
GRAFIEK 2 - PERCENTAGE CM PER GEMEENTE VAN KENNEMERLAND IN 2020 (TOTAAL = 344)

GRAFIEK 3 - HERKOMST VAN BETROKKENEN WAARVOOR EEN CM IS AFGEGEVEN IN HAARLEM (TOTAAL = 250)

GRAFIEK 4 - Wvggz en Wzd maatregelen in 2020 t.o.v. BOPZ maatregelen 2016 t/m 2019 Haarlem

62% van de mensen die een CM opgelegd krijgt door de burgemeester van Haarlem komt zelf niet uit Haarlem maar uit een andere gemeente van Kennemerland, een andere gemeente van Nederland of uit het buitenland (grafiek 3). Haarlem heeft een regiofunctie. Dat komt onder andere doordat de beoordelingslocatie van GGZ inGeest in Haarlem is gevestigd waardoor er meer mensen vanuit andere gemeenten in Haarlem worden beoordeeld. GGZ-instellingen geven ook aan dat mensen sinds maart 2020 sneller naar de beoordelingslocatie van GGZ inGeest worden gebracht omdat een beoordeling daar 'coronaproof' kan plaatsvinden. Wanneer de coronamaatregelen worden afgeschaald is het belangrijk om te kijken of dat invloed heeft op het aantal crisismaatregelen die afgegeven worden in Haarlem, want ten opzichte van voorgaande jaren is er een stijging te zien in het aantal maatregelen dat door de burgemeester van Haarlem wordt afgegeven (grafiek 4).

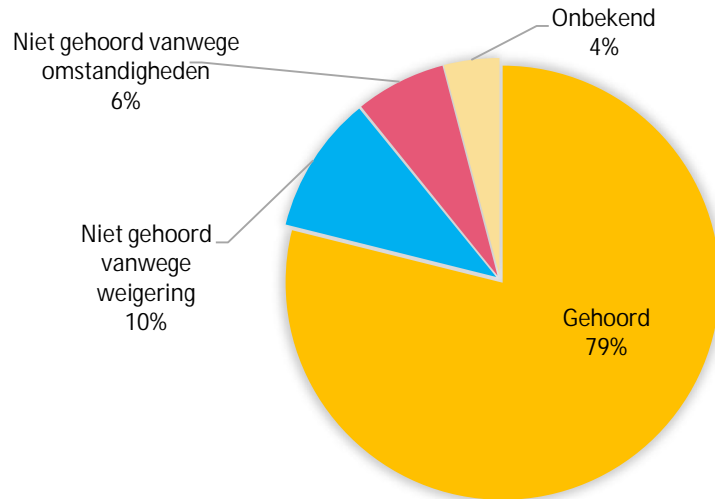
Er is uitgezocht of de wet het toelaat om andere regionale afspraken te maken waardoor de bestuurlijke werkdruk van Haarlem wat beter verdeeld kan worden over de regiogemeenten. Zo is er uitgezocht of burgemeesters de patiënten die afkomstig zijn uit hun gemeenten maar in Haarlem beoordeeld worden zelf kunnen horen. Vooralsnog biedt de Wvggz daar helaas geen ruimte voor. Wel worden de landelijke ontwikkelingen gevolgd en als er een mogelijkheid komt om de processen anders in te richten voor Kennemerland zal daarvoor worden gekozen.

Hoorplicht

In bijna alle gemeenten van Kennemerland voert de (loco-)burgemeester de hoorplicht zelf uit. Alleen in gemeente Beverwijk is een piketpool van ambtenaren gemandateerd om de hoorplicht namens de burgemeester uit te voeren. Het horen gebeurt telefonisch. Van de 344 betrokkenen aan wie een CM is opgelegd zijn er 227 gehoord in 2020. Dat is 79% (grafiek 4). In gemeente Haarlem ligt het percentage zelfs nog hoger met 87%. Regio Kennemerland en gemeente Haarlem voeren de hoorplicht opvallend goed uit vergeleken met de rest van Nederland. Landelijk wordt namelijk slechts 53% van de betrokkenen gehoord.

De ervaringen met het uitvoeren van de hoorplicht zijn wisselend. De meeste burgemeesters van Kennemerland vinden het 'prima' om de hoorplicht zelf uit te voeren. Dat geldt ook voor de burgemeester van Haarlem.

GRAFIEK 5 - PERCENTAGE VAN BETROKKENEN (TOTAAL = 344)
DIE ZIJN GEHOORD IN KENNEMERLAND

Het uitvoeren van de hoorplicht is alleen wel tijdsintensief en soms ook lastig omdat betrokkenen vaak verward, suf of onder invloed van medicatie of middelen zijn wanneer ze gehoord worden. Over de meerwaarde van het horen wordt getwijfeld.

Betrokkenen zelf weten vaak niet meer dat ze gehoord zijn of door wie. Daarnaast wordt er na het horen bijna nooit van het medisch advies van een psychiater afgeweken. De ervaringen van de gemeenten van Kennemerland met het horen zijn vergelijkbaar met die van andere gemeenten. Ondanks deze ervaringen blijft het horen voorlopig een taak van gemeenten.

In Kennemerland is afgesproken dat de gemeenten het horen voorlopig zelf blijven uitvoeren en niet overlaten aan een externe partij. Op die manier wordt het horen in Kennemerland zo uniform mogelijk uitgevoerd. Als gemeenten besluiten om een andere keuze te maken over het horen wordt dat regionaal afgestemd.

Hoorplicht Haarlem

De burgemeester van Haarlem hoort zelf. Dat kost hem veel tijd omdat er gemiddeld om de dag een CM moet worden afgegeven. Hoewel het horen veel extra werk kost merkt de burgemeester dat hij dankzij het horen een veel beter

beeld heeft gekregen van mensen met een psychiatrische kwetsbaarheid en van de GGZ. Dat vindt hij een grote meerwaarde van het zelf horen. Vanwege de hoeveelheid werk wordt er in 2021 onderzocht of het wenselijk is om het horen door ambtenaren te laten uitvoeren.

3.3 Regionale samenwerking en coördinatie

Samenwerking en regionaal periodiek overleg

De Wvvgz bevat een verplichting tot het invoeren van een periodiek regionaal overleg waaraan in ieder geval (een vertegenwoordiging van) de colleges van B&W van de betrokken gemeenten, de geneesheer-directeuren van de betrokken GGZ-instellingen en de officier van justitie van het OM deelnemen. In de voortgangsrapportage van augustus 2020 staat omschreven dat de samenwerking tussen ketenpartners onderling en op regionaal niveau goed is. Dat is nog steeds het geval en dat wordt bevestigd in de evaluatie die eind 2020 is gedaan met de ketenpartners die deelnemen aan het periodiek overleg. De ketenpartners en gemeenten zijn voor deze evaluatie ondervraagd op drie thema's: de impact van de Wvvgz op de organisatie, de samenwerking met ketenpartners en de ervaring met het periodiek overleg.

Naar aanleiding van de evaluatie is tijdens het periodiek overleg van 14 december afgesproken dat het overleg ingezet zal worden om bepaalde thema's uitgebreider te bespreken en uit te diepen. Er zijn al een aantal thema's uitgekozen en ingepland voor de periodieke overleggen van 2021.

Omdat de ketenpartners erg tevreden zijn over de rol van de gemeenten in de organisatie van het periodiek overleg is besloten om als gemeenten gezamenlijk een beleidsondersteuner voor onder andere dat overleg te faciliteren voor gemiddeld 2 uur per week in 2021. Deze ondersteuner is in dienst van gemeente Haarlem.

Coördinatie

In 2019 en 2020 is er een regiocoördinator geweest voor de gemeenten en ketenpartners in Kennemerland. Vanaf 2021 is er geen regiocoördinator meer omdat de Wvvgz geïmplementeerd is, processen goed lopen en ketenpartners elkaar weten te vinden. Hoewel de Wvvgz geïmplementeerd is zijn er een aantal structurele taken die doorlopen. Zo is het accounthouderschap van de GGD voor de Wvvgz-taken een verantwoordelijkheid van alle gemeenten en daarover vindt

afstemming plaats tussen alle gemeenten in de regio. De gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer en Velsen vertegenwoordigen alle gemeenten van Kennemerland in het regionaal periodiek overleg, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Een medewerker van gemeente Haarlem blijft aanspreekpunt voor landelijke partijen zoals de VNG en VWS.

3.4 Registratie

Sinds 1 januari 2020 wordt er gebruik gemaakt van het systeem 'Khonraad' om de nieuwe Wvvgz en Wzd te kunnen uitvoeren. Dit systeem wordt gebruikt door alle gemeenten van Nederland en functioneert goed. Om landelijk te kunnen onderhandelen over de prijs en de functionaliteit van het systeem wordt er begin 2021 een landelijke gebruikersraad ingericht die bestaat uit gemeenten, de VNG en andere ketenpartners die gebruik maken van het systeem.

3.5 Landelijke ontwikkelingen

Recentelijk is de Wvvgz-spoedrepatiewet aangenomen door de eerste kamer. Daarin staan een aantal wetswijzigingen die de uitvoering van de wet nu verbeteren voor ketenpartners. Begin 2021 wordt een omvangrijkere reparatiewet ingediend waarin een aantal wijzigingen staan die wat essentiëler zijn en die als doel hebben om de uitvoerbaarheid van de wet te vergroten en de administratieve lasten te verkleinen. Voor gemeenten zullen de wetswijzigingen niet van invloed zijn op de huidige uitvoering van de wet.

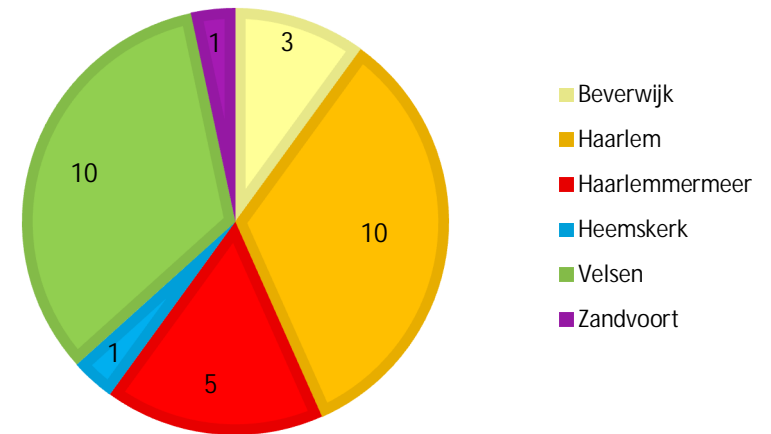
Het ketenbureau Wvvgz van VWS is recent gestart met het evalueren van de wet. Daarvoor worden alle relevante ketenpartners en de veiligheidsregio's bevroegd. Eind 2021 wordt de landelijke evaluatie gepubliceerd.

3.6 Wet zorg en dwang

Wzd in Kennemerland

De gemeente heeft geen grote rol bij het uitvoeren van de Wzd. Deze rol beperkt zich tot het afgeven van een 'In Bewaring Stelling' (IBS) als iemand met een verstandelijke beperking of een psychogeriatrische aandoening met spoed verplichte zorg nodig heeft. Hoewel de doelgroepen voor de Wvvgz en de Wzd duidelijk gedefinieerd zijn is er ook sprake van een grijs gebied, bijvoorbeeld wanneer het niet duidelijk is of een verstandelijke beperking of een psychiatrische diagnose aanleiding is voor de crisis of wanneer er sprake is van

GRAFIEK 6 - IBS PER GEMEENTE (TOTAAL = 30)

multiproblematiek. Voor die situaties zijn goede afspraken nodig tussen ketenpartners.

De GGZ-instellingen en de Verpleging, Verzorging en Thuiszorg organisaties (VVT) hebben goede afspraken met elkaar gemaakt over de beoordeling, plaatsing en de crisisbedden voor mensen met een psychogeriatrische aandoening in regio Kennemerland. Deze afspraken worden nu ook gemaakt tussen de GGZ-instellingen en de aanbieders die verstandelijk gehandicaptenzorg bieden want die zijn er nu nog niet.

Landelijk is niet afgesproken welke partij (zorgverzekeraar of gemeente) de opnameplek voor iemand met een IBS zonder WLZ indicatie moet bekostigen. Daarover wordt uiterlijk op 1 april door VWS een uitspraak gedaan. Omdat er onduidelijkheid is over de bekostiging van deze zorg zijn er in Kennemerland wat casussen geweest waarvoor pas na veel afstemming een goede oplossing werd gevonden. Dat terwijl crisiszorg juist snel ingezet moet kunnen worden door zorgaanbieders. De verwachting is dat de landelijke afspraken voor meer duidelijkheid zorgen en ook bijdragen aan de afspraken tussen de GGZ-instellingen en de aanbieders van zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.

In de regio is afgesproken dat de onduidelijkheid over de financiering niet ten koste zal gaan van het inzetten van adequate zorgverlening.

In regio Kennemerland zijn de meeste IBSen afgegeven voor mensen met een psychogeriatrische aandoening, naar schatting 24 van de 30. De overige 6 zijn afgegeven voor mensen met een verstandelijke beperking of het was niet bekend welke aandoening grond was voor de IBS. Door de burgemeesters van gemeenten Haarlem en Velsen zijn de meeste IBSen afgegeven, namelijk 10 per gemeente (grafiek 6). Relatief gezien worden er dus opvallend veel IBSen afgegeven in Velsen. Dat komt waarschijnlijk doordat er in Velsen veel woonlocaties zijn voor ouderen. In 2021 wordt dit verder uitgezocht.

4. Bekostiging

Kosten in 2020

Gemeente Haarlem heeft voor de uitvoering van de Wvvgz in 2020 een budget van € 219.346,- toegekend gekregen. Daarnaast werd de inzet van de regiocoördinator gedeeld met de regiogemeenten. Het totaal beschikbare budget voor Haarlem in 2020 was € 245.339,-.

Anders dan verwacht is gemeente Haarlem dit jaar uitgekomen met het budget voor de Wvvgz. Omdat 2020 een implementatiejaar was kon niet goed worden ingeschat hoeveel kosten er gemaakt zouden worden in 2020. Daarnaast was het spannend hoe hoog de facturen van Khonraad zouden zijn en of er veel onvoorziene kosten zouden zijn voor de Wvvgz.

Kosten in 2021

Voor 2021 is opnieuw een bedrag van € 219.346,- beschikbaar. De kosten voor de beleidsondersteuner van het periodiek overleg worden gedeeld met de regiogemeenten. Het totaal beschikbare budget voor 2021 is daarmee € 223.375,-. Naar verwachting kunnen alle kosten voor de Wvvgz in 2021 hiermee gedekt worden.

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
18 februari 2021

Tekst: Esmé van Wijk

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

haarlem.nl